

Vec C-434/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

5. jún 2019

Vnútroštátny súd:

Corte suprema di cassazione

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

21. január 2019

Navrhovateľka a odporkyňa v rámci vzájomného návrhu:

Poste Italiane SpA

Odporkyňa a navrhovateľka v rámci vzájomného návrhu:

Riscossione Sicilia SpA – Agente riscossione per la provincia di
Palermo e delle altre provincie siciliane

Predmet konania vo veci samej

Povinnosť zaplatiť protiplnenie („poplatok“) spoločnosti Poste Italiane spa za službu vedenia bežného poštového účtu, na ktorý uhrádzajú platby daňoví poplatníci podliehajúci mestskej dani z nehnuteľnosti (imposta comunale sugli immobili – ICI) – Povinnosť koncesionára (sprostredkovateľa vybraného na základe verejného obstarávania) pre vyberanie daní a poplatkov v mene obce/mesta zriadiť si uvedený bežný účet na účely výberu platieb ICI – Výhradné postavenie subjektu Poste Italiane, ktorý sa neskôr zmenil na Poste Italiane spa (zákonný monopol) – Porušenie práva Únie – Štátna pomoc – Jednostranné stanovenie poplatku – Zneužitie dominantného postavenia – Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Corte di Cassazione (Najvyšší kasačný súd, Taliansko)

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Európskej únie podľa článku 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Bránia článok 14 ZFEÚ (pôvodne článok 7D Zmluvy, neskôr článok 16 ZES) a článok 106 ods. 2 ZFEÚ (pôvodne článok 90 Zmluvy, neskôr článok 86 ods. 2 ZES), a tiež zaradenie do rámca služieb všeobecného hospodárskeho záujmu (SVHZ) takej právnej úprave, ako je ustanovenie článku 10 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 504/1992 v spojení s článkom 2 ods. 18 až 20 zákona č. 662/1996, na základe ktorej sa zriaďuje a udržiava – aj po privatizácii služieb „bancoposta“ (vykonávanie bankových transakcií poštou) poskytovaných spoločnosťou Poste Italiane s.p.a. – výhradné postavenie (monopolný zákonný režim) v prospech spoločnosti Poste Italiane s.p.a. vo veci prevádzkovania služby vedenia bežného poštového účtu určeného na výber miestnej dane z nehnuteľnosti (ICI), a to s ohľadom na vývoj vnútroštátnej právnej úpravy v oblasti vyberania daní, ktorá prinajmenšom od roku 1997 umožňuje platiteľom dane, a rovnako orgánom miestnej samosprávy vyrubujúcim daň, využívať slobodne spôsoby platby a výberu daní (vrátane miestnych daní) prostredníctvom bánk?
2. V prípade, že – v rámci odpovede na prvú prejudiciálnu otázku – Súdny dvor uzná, že zriadenie zákonného monopolu je v súlade s charakteristikami SVHZ, bránia článok 106 ods. 2 ZFEÚ (pôvodne článok 90 Zmluvy, neskôr článok 86 ods. 2 ZES) a článok 107 ods. 1 ZFEÚ (pôvodne článok 92 Zmluvy, neskôr článok 87 ZES) v zmysle výkladu týchto ustanovení, ktoré poskytol Súdny dvor v súvislosti s kritériami týkajúcimi sa odlišenia zákonného opatrenia kompenzujúceho záväzky vyplývajúce zo služby vo

verejnóm záujme – od neoprávnenej štátnej pomoci (rozsudok Súdneho dvora z 24. júla 2003, C 280/00, Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH) takej právnej úprave, ako je ustanovenie článku 10 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 504/1992 v spojení s článkom 2 ods. 18 až 20 zákona č. 662/1996 a článkom 3 ods. 1 dekrétu prezidenta Talianskej republiky č. 144/2001, ktorá spoločnosti Poste Italiane s.p.a. priznáva právomoc jednostranne stanoviť výšku „poplatku“ zaťažujúceho koncesionára (sprostredkovateľa) pre vyberanie miestnej dane z nehnuteľnosti (ICI) a splatného za každú transakciu súvisiacu s vedením účtu vykonanú na dotknutom bežnom poštovom účte, ktorého majiteľom je koncesionár (sprostredkovateľ), s ohľadom na skutočnosť, že spoločnosť Poste Italiane s.p.a. stanovila rozhodnutím predstavenstva č. 57/1996 výšku uvedeného poplatku na 100 lír, pokiaľ išlo o obdobie 1. apríl 1997 až 31. máj 2001 a 0,23 eura na obdobie po 1. júni 2001?

- Bráni článok 102 prvý odsek ZFEÚ (pôvodne článok 86 Zmluvy, následne článok 82 ods. 1 ZES), tak, ako ho vykladá Súdny dvor (pozri rozsudky Súdneho dvora z 13. decembra 1991, C 18/88, GB Inno BM; z 25. júna 1998, C 203/96, Chemische Afvaistoffen Dusseldorp BV; zo 17. mája, C 340/99, TNT TRACO s.p.a.) súboru právnych predpisov, aký tvoria článok 2 ods. 18 až 20 zákona č. 662/1996, článok 3 ods. 1 dekrétu prezidenta Talianskej republiky č. 144/2001 a článok 10 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 504/1992, s tým, že koncesionár (sprostredkovateľ) sa musí nutne podriaďovať platbe „poplatku“ v takej výške, akú jednostranne určí a/alebo zmení spoločnosť Poste Italiane s.p.a., pričom odstúpenie koncesionára od zmluvy o bežnom poštovom účte automaticky vedie k porušeniu povinnosti stanovenej v článku 10 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 504/1992 a následnému rozporu so záväzkom vyberať ICI, ktorý prijal voči orgánu miestnej samosprávy vyrubujúcemu daň?

Uvedené predpisy práva Únie a príslušná judikatúra

ZFEÚ: článok 14, článok 102 prvý odsek, článok 106 ods. 2, článok 107 ods. 1 a článok 108

Rozsudky Súdneho dvora z 13. decembra 1991, C-18/88; z 25. júna 1998, C-203/96; zo 17. mája 2001, C-340/99; z 24. júla 2003, C-280/00

Uvedené vnútroštátne ustanovenia

článok 10 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 504 z 30. decembra 1992

článok 2 ods. 18 až 20 zákona č. 662 z 23. decembra 1996

článok 3 ods. 1 dekrétu prezidenta Talianskej republiky č. 144 zo 14. marca 2001 a tiež

ostatné ustanovenia citované, v prípade potreby, v tomto zhrnutí

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Poste Italiane s.p.a. je akciová spoločnosť podľa súkromného práva vo väčšinovom vlastníctve štátu založená v dôsledku procesu transformácie, ktorý sa týkal najprv zmeny verejného orgánu Amministrazione autonoma delle Poste e delle Telecomunicazioni (Samostatná správa pôšt a telekomunikácií, Taliansko) na verejný hospodársky subjekt „Poste Italiane“ (Talianska pošta, Taliansko) a následne transformácie uvedeného subjektu na akciovú spoločnosť, v súlade s ustanoveniami zákonného dekrétu č. 487/93. Služby a činnosti, ktoré má pošta vykonávať, sa vymedzili postupne v priebehu privatizácie. Zo znenia článku 2 ods. 19 zákona č. 662/96 („Poštové a platobné služby, pre ktoré platné právne predpisy výslovne nestanovujú režim zákonného monopolu, vykonávajú subjekt Talianska pošta a ostatné hospodárske subjekty v režime voľnej hospodárskej súťaže...“) vyplýva, že ostatné služby boli naopak vyhradené výlučne pre Taliansku poštu, navyše s povinnosťou viesť samostatné účtovníctvo (článok 2 ods. 20 zákona č. 662/96).
- 2 V rámci reformy financovania miestnych orgánov štátnej správy stanovoval legislatívny dekrét č. 504/92 v článku 10 ods. 3 ako jediné spôsoby platby ICI buď „priamu platbu koncesionárovi pre vyberanie dane, do ktorého obvodu patrí obec/mesto[, v ktorom sa nachádza zdanená nehnuteľnosť]“ alebo platbu „na príslušný bežný poštový účet uvedeného koncesionára“. Koncesionár bol z tohto dôvodu povinný zriadiť si bežný poštový účet na účely plnenia svojho záväzku voči orgánu vyrubujúcemu daň.
- 3 Vyššie uvedená povinnosť na účely výberu ICI sa nezrušila ani v dôsledku legislatívnych reforiem týkajúcich sa právnej úpravy výberu daní (dekrét ministra financií č. 567/93, legislatívny dekrét č. 241/97, legislatívny dekrét č. 300/99, legislatívny dekrét č. 446/97), ktoré boli všetky zamerané na rozšírenie nových spôsobov platenia iných daní a poplatkov, vrátane miestnych daní a poplatkov (neodvolateľná plná moc bankám, úhrada v priestoroch obecného/mestského úradu alebo na účty obecnej/mestskej pokladnice). Až v roku 2011 sa koncesionárovi (sprostredkovateľovi) pre vyberanie miestnych daní výslovne priznala možnosť zriadiť si miesto poštového účtu bežný bankový účet (zákonný dekrét č. 70/2011).
- 4 Rovnako ako služby a činnosti, ktoré má pošta vykonávať, sa v priebehu transformácie Správy pôšt na súkromnoprávnu spoločnosť zmenili aj kritériá na stanovenie sadzieb poštových a platobných služieb: zaviedol sa zákaz bezodplatných služieb v prospech orgánov verejnej správy a verejných subjektov (dekrét prezidenta republiky č. 256/89), obmedzenie prípadov, v ktorých sa vyžaduje súhlas príslušných ministrov (dekrét prezidenta republiky 256/89,

zákonny dekrét č. 487/93), pokiaľ ide o služby v režime hospodárskej súťaže, zrušenie „akýchkoľvek tarifných alebo sociálnych záväzkov... a tiež tarifných úľav v akejkoľvek podobe“ – aby sa, naopak, s účinnosťou od 1. apríla 1997 zohľadňovali „potreby zákazníkov a charakteristiky dopytu, ako aj... obchodný objem“ (článok 2 ods. 20 zákona č. 662/96), uplatňovanie poplatkov zaťažujúcich majiteľov bežných účtov (článok 2 ods. 18 zákona č. 662/96). Konkrétne sa zriadil poplatok za každú transakciu vykonanú v rámci správy vzťahov bežného poštového účtu s koncesionármi pre službu vyberania daní (tarifné rozhodnutie predstavenstva č. 57/96). Napokon sa prostredníctvom dekrétu prezidenta Talianskej republiky č. 144/2001 zaviedla aj v súvislosti so vzťahmi so zákazníkmi a na bežný poštový účet, po vzore bankových účtov, úprava „na zmluvnom základe v súlade s ustanoveniami občianskeho zákonníka a osobitných zákonov“ (článok 3 ods. 1).

- 5 Účastníci konania - Poste italiane spa e Riscossione Sicilia spa, sprostredkovateľ služby vyberanie dane pre provincie Palermo a iné provincie Sicílie – vedú spor o povinnosti zaplatiť predmetný poplatok za obdobie rokov 1997 – 2011. Odvolací súd čiastočne zmenil prvostupňový rozsudok a priznal spoločnosti Poste Italiane platobný nárok, dospel však k záveru, že bol preukázaný iba v súvislosti s obdobiem od 1. júna 2001. Vec v súčasnosti prejednáva Corte di Cassazione (Najvyšší kasačný súd, Taliansko).

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 6 Riscossione Sicilia poukazuje na nezákonnosť náhrady za službu vedenia účtu, ktorú ukladá zákon. Nutnosť zriadenia bežného poštového účtu pre obce /mestá na účely výberu ICI vedie k vzniku zákonného monopolu v prospech spoločnosti Poste Italiane, ktorá tak využíva následné dominantné postavenie na jednostranné stanovenie všetkých zmluvných podmienok, vrátane predmetného poplatku, pričom tak v porovnaní s ostatnými hospodárskymi subjektmi získava neoprávnený prospech, pretože v skutočnosti nevykonáva verejné úlohy, ktoré by odôvodňovali platenie náhrady v jej prospech. Pomoc, ktorú spoločnosť Poste Italiane týmto spôsobom podľa názoru navrhovateľky získava od štátu, pričom štát o nej neupovedomil Komisiu, je podľa navrhovateľky zakázaná v zmysle článkov 107 a 108 ZFEÚ alebo, subsidiárne, článkov 102 a 106 ZFEÚ a článku 4 ZEÚ.
- 7 Spoločnosť Poste Italiane, v skratke uvádza, že: 1) hoci sa služba bežného poštového účtu poskytovala v režime zákonného monopolu, nemala byť iba na základe tohto dôvodu bezplatná; 2) koncesionár mohol v každom prípade preniesť náklady za povinné zriadenie účtu na obce/mestá; 3) náhrady boli určené v súlade so zásadami rovnorodosti a rovnosti zaobchádzania s koncesionármi a, v každom prípade, so sadzbami uvedenými v Condizioni Economiche Bancoposta (Ekonomických podmienkach služieb „bancoposta“) a 4) rovnaké daňové predpisy, ktoré sú predmetom sporu v prejednáwanej veci, stanovovali alternatívne formy zaplatenia (priama platba koncesionárovi).

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 8 Sezioni Unite della Cassazione (Najvyšší kasačný súd, spojené senáty, Taliansko) nedávno rozhodoval o povinnosti zaplatiť predmetný poplatok a dospel k záveru, že zo žiadneho ustanovenia nevyplýva, že služba vedenia bežného poštového účtu určeného na výber ICI je bezplatná, a ktorá je teda odplatná, hoci je zriadená obdobne ako štandardná služba bežného účtu v režime voľnej hospodárskej súťaže. Logika a dôvody vyhradenia činností v prospech spoločnosti Poste italiane vyplývajú z účelu maximalizácie výberu daní prostredníctvom podrobnej siete pôšt, ľahko dostupných na celom území. Tento senát vnútroštátneho súdu má však s ohľadom na existujúcu možnosť zriadiť si účet v banke, zavedenú v roku 2011, pochybnosti o zákonnosti zákonného monopolu spoločnosti Poste Italiane, pričom si kladie otázku, či uvedený režim nepredstavuje skôr neohlásenú štátnu pomoc.
- 9 Vnútroštátny súd vychádza z preskúmania: 1) zmluvného vzťahu medzi obcou/mestom, t. j. subjektom vyrubujúcim daň, a koncesionárom (sprostredkovateľom) pre vyberanie dane, ktorého predmetom je vykonávanie hospodárskej činnosti zameranej na výber daňových príjmov, ktorú možno definovať ako službu všeobecného hospodárskeho záujmu v zmysle článku 106 ods. 2 ZFEÚ a 2) súkromnoprávneho vzťahu súvisiaceho s vedením bežného poštového účtu, ktorý v súlade s článkom 10 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 504/1992 vzniká medzi koncesionárom a spoločnosťou Poste Italiane.
- 10 Tento súkromnoprávny vzťah sa líši od vzťahov týkajúcich sa vedenia bežného účtu, ktoré má spoločnosť Poste Italiane so svojimi ostatnými klientmi, iba pokiaľ ide o obmedzenie možnosti výberu zmluvného partnera, pretože subjekt so zákonným monopolom je povinný vstúpiť do zmluvného vzťahu s osobou, ktorá o jeho služby požiada (článok 2597 občianskeho zákonníka). Naproti tomu, spoločnosť Poste Italiane nevstupuje do nijakého verejnoprávneho alebo súkromnoprávneho zmluvného vzťahu s obcou/mestom, ktorá/é daň vyrubuje. Výhradné postavenie vo vzťahu k ostatným hospodárskym subjektom v danom odvetví (banky, ktoré tiež poskytujú službu bežného účtu) je preto zlučiteľné s právom Únie iba v rozsahu, v akom je služba poskytovaná spoločnosťou Poste Italiane službou všeobecného hospodárskeho záujmu, čiže iba ak bolo spoločnosti Poste Italiane zverené „plnenie určitých úloh“ v zmysle článkov 14 a 106 ZFEÚ.
- 11 Vnútroštátny súd má pochybnosti o zákonnosti výhradného postavenia spoločnosti Poste Italiane, pričom poznamenáva, že, na jednej strane, v rámci právnej úpravy výberu iných miestnych daní neexistuje obdobné ustanovenie, aké sa v súvislosti s ICI nachádza v článku 10 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 504/92, pričom, na druhej strane, sa od roku 1997 naopak umožnila platba daní vrátane miestnych daní prostredníctvom bánk.
- 12 Pokiaľ by sa na účely vyberania ICI zákonný monopol týkajúci sa služby bežného poštového účtu napriek tomu zaradil do kategórie služby všeobecného hospodárskeho záujmu, vznikla by ďalšia otázka týkajúca sa oprávnenosti jednostrannej právomoci priznanej monopolnej spoločnosti vo veci stanovenia

poplatku zaťažujúceho koncesionára. Tento poplatok nie je predovšetkým určený jasným a transparentným spôsobom, ktorý nepresahuje potrebný rámec a je prispôbený nákladom a ziskom efektívne prevádzkovaného stredného podniku, tak, ako sa to vyžaduje v prípade absencie verejného obstarávania. Ďalej, subjekt so zákonným monopolom nevyhnutne smeruje k zneužívaniu svojho dominantného postavenia, keďže koncesionár (sprostredkovateľ) nemôže zmluvný vzťah ukončiť a zároveň týmto krokom neporušiť svoje záväzky voči orgánu miestnej samosprávy, ktorý príslušnú koncesiu udelil (zadávatelovi v rámci verejnej zákazky).

PRACOVNÝ DOKUMENT